

Ai cũng biết Ts. Qu ng Đ i C n (QDC) là ng i Chăm t t nghi p t m t Đ i H c Hoa K . Tôi là sinh viên Chăm r t m ng khi nghe tin có thêm m t v ti n sĩ ng i Chăm, nh ng tôi cũng có m t vài th t v ng khi đ c qua nh ng bài bình lu n c a Champaka.info cho r ng tác ph m “Akhar Thrah Ph Thông, D u n M t Th i” c a Ts. QDC ch là công trình tàn phá Akhar Thrah Chăm truy n th ng, vì Ts. QDC tìm cách che ch cho 5 ch nh lý sai l m trong sách giáo trình c a Ban Biên So n (BBS) mà Champaka.info cho đó là 5 ch nh lý “ngu xu n” nh t.

Theo Champaka.info cho biết Ts. QDC là nhà nghiên c u biết nói ti ng Chăm nh ng đ c ch Chăm ch a rành. Theo tôi, i k t lu n c a Champaka.info r t có lý, vì chính b n thân tôi cũng t ng ghé qua Facebook đ đ c nh ng bài trao đ i c a Qu ng Đ i C n v ch vi t Chăm, tôi có c m giác r ng quan đ i m c a ông v ngôn ng và ch vi t Chăm đôi khi không logic và phi khoa h c, qua phong cách cách lý lu n và phân tích v n đ hoàn toàn d a vào s suy di n, nghĩ sao vi t v y.

N u tôi nói r ng 5 sai l m trong sách giáo trình c a BBS là đúng s th t, vì tôi có b ng ch ng sau đây:

Written by Ja Katem (đ c gi trong n c)
Thursday, 12 February 2015 07:20

• Tôi là người đã từng học chữ Chăm c a Ban Biên So n c p ti u h c. Sau t t nghi p đ i h c, tôi xin ông c c a tôi m t vài tác ph m vi t b ng Akhar Thrah Chăm truy n th ng đ tham kh o. Ông c c a tôi là người r t đam mê đ c nh ng s thi Chăm nh Deva Mano, Inra Para, v.v. và nh ng sách cúng t . Khi m sách ra, tôi đ c không đ c tác ph m này vì qui lu t chính t c a ch Chăm c a BBS hoàn toàn khác h n v i ch Chăm truy n th ng. Cũng nh ông c gi i thích v qui lu t Akhar Thrah truy n th ng, tôi m i bi t 5 ch nh lý trong sách c a BBS là 5 sai l m to tát, hoàn toàn d a vào cách suy di n cá nhân c a BBS mà thôi. Ông c c a tôi cũng nói thêm: “Mày không nên học chữ Chăm c a BBS. N u mu n bi t đ c Akhar Thrah Chăm truy n th ng, thì mày ch c n học cho rành tên c a 12 nasak (con giáp) là đ r i. M t khi bi t đ c tên 12 con giáp, thì mày có th đ c b t c v n b n nào vi t b ng Akhar Thrah Chăm. Vì t t c ký t Akhar Thrah đ u có 12 con giáp này”.

Ông c c a tôi còn nói r ng, khi học chữ Chăm thì tôi ph i ph i nh qui lu t này: “gal di gak puoc lak, gan di lak puoc gak”. Nghe i gi i thích này, tôi ch ng hi u ông c tôi mu n nói gì t m y năm qua. Khi đ c i nh ng bài vi t c a Champaka.info v Akhar Thrah, tôi m i nh n di n ra là h th ng Akhar Thrah Chăm hoàn toàn khác bi t v i ti ng Vi t. Akhar Thrah là không có qui lu t “m i ký t ch có m t cách phát âm – m i t v ng ch có m t cách đ c” nh ti ng Vi t mà các th y c a tôi th ng gi i thích trong tr ng ti u h c. Vì r ng, m t t v ng trong ch Chăm vi t nh nhau nh ng đ c khác nhau, nh : Jak (đ p) và Jak (thúng đo g o), gaok (cái n i) và gaok (g p nhau). Theo Champaka.info, đây là tr ng h p b t qui t t, tùy theo ng c nh mà đ c. Cũng vì nguyên nhân đó, t i m i bi t công th c mà ông c tôi đ a ra: “gal di gak puoc lak, gan di lak puoc gak” r t là có lý. Hôm nay cũng v y, người ta vi t ti ng Vi t qua email không có đ u, nh ng ai cũng đ c đ c là vì áp d ng qui lu t “gal di gak pupc lak, gan di lak puoc gak”.

Tôi là người đã từng học chữ Chăm c a BBS. Sau khi học i ch Chăm truy n th ng v i ông c c a tôi, hôm nay tôi m i bi t BBS đã v p ph i 5 sai l m trong sách giáo trình mà Champaka và các nhà nghiên c u và trí th c Chăm trong n c đã nêu ra. Cho đ n hôm nay, tôi ch ng hi u t i sao BBS không đ ng ra tu s a i 5 sai l m đó, mà b ra bao thì gi gây chi n tr ng “akhar thrah” m t cách vô b ? Và tôi cũng không ng t i sao Qu ng Đ i C n i t n th i gian đ vi t tác ph m h n 200 trang đ b o v 5 sai l m đó đ làm gì và có i ích gì cho di s n văn hóa Chăm?

G n 10 năm qua, các nhà khoa học và trí thức Chăm không có i nào đ ch trích hay ch ng đ i BBS. Theo tôi, h ch đ a ra quan đ m cho r ng Akhar Thrah Chăm không bao gi có “paoh gak” nh BBS ch tr ng. Th thì t i sao Qu ng Đ i C n và BBS không tr i m t cách mình b ch cho câu h i này. N u ch Chăm có “paoh gak”, thì Qu ng Đ i C n và BBS ph i cho bi t ngu n t li u đó n m ở đâu, th thì đầu là v n đ mà ph i gây ra bao cu c tranh c i vô ích t 10 năm qua. N u Qu ng Đ i C n và BBS nh n đ n r ng ch Chăm không có “paoh gak”, thì BBS nên ch nh s a i 5 sai l m này đ th ng nh t i ch Chăm, th thì đầu là v n đ mà ph i gây chi n tr ng Akhar Thrah m t cách phi lý, có i ích gì cho dân t c này?

Hôm nay tôi mu n nói r ng, tôi và r t nhi u b n bè học cùng l p v i tôi đ u là n n nhân c a BBS. Vì học ch Chăm c a BBS, tôi và b n bè tôi đ c không đ c ch Chăm truy n th ng. Chính đó là v n đ làm cho tôi r t h th n trong l ng tâm, vì học ch Chăm c a BBS h n 4 năm t i u học ch là công dã tràng. Đây là s th t c a bi n c ch không ph i tôi b a ra đ chê bai BBS. Bà con Chăm c h i ai là ngu i học ch Chăm c a BBS bi t đ c ch Chăm truy n th ng? Nói nh v y không có nghĩa là tôi hùa theo Champaka và các trí thức Chăm vi t tác ph m “ngôn ng Chăm”, nh ng tôi th y ph ng pháp bào ch a c a QDC cho 5 sai l m c a BBS hoàn toàn phi lý, không đ tr c ti p vào v n đ. Tôi mu n đ t 3 câu h i ở đây:

- Ch Chăm có “pao gak” hay không? N u có thì QDC nên nêu ra ngu n t li u n m ở đâu?
- Ch Chăm có ký t “caoh ao” l t b “dar tha” hay không? N u có thì QDC nên cho bi t b ng ch ng?
- Ch Chăm có qui lu t dùng “balau” và “takai kik tut takai m k” đ dài háo âm hay không? N u

Written by Ja Katem (đ c gi trong n c)
Thursday, 12 February 2015 07:20

có thì QDC ph i nên gi i thích r ràng cho ng i Chăm hi u.

Theo tôi, Qu ng Đ i C n nên tr i cho 3 câu h i v a đ a ra m t cách ng n g n và mình b ch, không c n ph i vi t h n 200 trang đ gi i thích lung tung beng v ch Chăm đ r i đ a ra k t lu n nh ng nhà khoa h c Chăm nh Ts. Po Dharma, Ts. Phú Văn H n, Ts. Tr ng Văn Món, v.v. là nh ng ng i “không có trình đ v ngôn ng h c, quan đi m phi n đi n, h n ch v c s lý lu n.v.v”. Theo tôi đây là i lên án quá đáng và thi u nghiêm túc có th làm x c m đi m i liên h gi a nh ng nhà nghiên c u Chăm, vì làm sao QDC bi t h là nh ng ng i “không có trình đ v ch Chăm”?

Đ c qua b n k t t i này, tôi ch ng hi u đầu là v trí c a Qu ng Đ i C n trong c ng đ ng trí th c Chăm hôm nay? Theo Champaka.info cho bi t Qu ng Đ i C n đ c ch Chăm ch a rành. Và tôi cũng có c m giác nh th , khi đ c bài trao đ i c a QDC trên Facebook. N u ch a bi t đ c ch Chăm, t i sao Qu ng Đ i C n i k t t i nh ng nhà khoa h c Chăm “không có trình đ v ngôn ng ” và đ ng ra vi t 200 trang đ bàn v ch Chăm đ làm gì?. Chính đó là nh ng mâu thu n mà tôi mong có câu tr i c a Qu ng Đ i C n trong t ng lai.

Tôi là ng i đã t ng h c ch Chăm BBS trong tr ng ti u h c. Sau ngày h c i ch Chăm truy n th ng, tôi xin kh n đ nh r ng ch Chăm không bao gi có “paoh gak” nh BBS ch bi n ra. Và tôi hy v ng r ng BBS nên s a ch a i nh ng sai l m này nh m c u v t th h con em Chăm trong t ng lai đ h bi t đ c và bi t vi t thông th o ch Chăm truy n th ng. N u không, thì h s tr thành n n nhân c a QDC và BBS cũng nh cá nhân c a tôi.